

PAŃSTWOWA RADA OCHRONY PRZYRODY

THE STATE COUNCIL FOR NATURE CONSERVATION

Member of IUCN

National CITES Scientific Authority

Ministerstwo Środowiska, ul. Wawelska 52/54, 00-922 Warszawa
tel.: (+48) 22 57 92 017, fax: (+ 48) 22 57 92 730, sekretariat@prop.mos.gov.pl

PROP/2014-26-rk

Warszawa, 17 grudnia 2014 r.

Sz.P. Anna Klisowska
Zastępca Dyrektora Departamentu
Leśnictwa i Ochrony Przyrody
Ministerstwo Środowiska

OPINIA

w sprawie wydania zezwolenia na zabicie żubrów w OHŻ Smardzewice

W odpowiedzi na pismo z dnia 08.12.2014 r., znak: DLP-III-4102-121/49566/14/ZK, po zapoznaniu się z wnioskiem z dnia 03.12.2014 (znak: DL.zop 450/24/14), Państwowa Rada Ochrony Przyrody opiniuje **warunkowo pozytywnie** wniosek Kampinoskiego Parku Narodowego, dotyczący wydania zezwolenia na zabicie żubrów *Bison bonasus*, przebywających na terenie OHŻ Smardzewice. Rada uważa, że w większości przypadków stwierdzenia gruźlicy u żubrów przetrzymywanych w warunkach kontrolowanych, sposób postępowania powinien być podobny do określonego w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 listopada 2004 r. w sprawie zwalczania gruźlicy bydła. Te zwierzęta, u których w testach diagnostycznych potwierdzono zarażenie gruźlicą bydłą (w przedmiotowej sprawie – obecnie sześć okazów), powinny podlegać eliminacji. Niniejszą opinią odnosi się do wszystkich podobnych przypadków (w tym kolejnych osobników z tego stada, gdyby stwierdzono u nich gruźlicę. Jednak zabijanie pozostałych zwierząt ze stad, w których stwierdzono zarażone osobniki, nie może być uznane za niezbędne i nie powinno być stosowane standardowo. W szczególnych przypadkach takie decyzje powinny być dobrze umotywowane i indywidualnie analizowane. Przedstawione we wniosku informacje zdaniem Rady nie uzasadniają wystarczająco, że w odniesieniu do dziesięciu okazów bez objawów chorobowych i z ujemnym wynikiem testów zachodzą przesłanki uzasadniające ich zabicie.

UZASADNIENIE

Według informacji zawartej we wniosku Kampinoskiego Parku Narodowego oraz notatce służbowej kierownika Ośrodka Hodowli Żubra w Smardzewicach, w hodowli zamkniętej żubra stwierdzono występowanie gruźlicy bydłowej. Chorobę stwierdzono w badaniach diagnostycznych w kierunku gruźlicy oraz *post mortem* u 3 z 6 odstrzelonych w kwietniu 2014 r. osobników. Powtórne badania diagnostyczne we wrześniu i październiku 2014 r. wykazały pozytywny wynik u 6 osobników z 16 przebywających w zagrodach OHŻ. Zarażone osobniki przebywają we wszystkich zagrodach OHŻ – w 3 kwaterach zagrody hodowlanej (po jednym osobniku z wynikiem pozytywnym w każdej zagrodzie), gdzie znajduje się w sumie 10 osobników, oraz w zagrodzie pokazowej (3 osobniki), gdzie przebywa łącznie 6 osobników.

Sposób postępowania w przypadku stwierdzenia przypadków gruźlicy bydłej u zwierząt gospodarskich (w tym bydła i bawołów) określa ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt oraz rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 listopada 2004 r. w sprawie zwalczania gruźlicy bydła. Przepisy te nakazują oznakowanie i odosobnienie, a następnie zabicie tych osobników, u których w teście diagnostycznym stwierdzono gruźlicę, a następnie przeprowadzanie kolejnych badań diagnostycznych, aż do eliminacji z hodowli wszystkich zarażonych osobników. Nie ma obowiązku likwidacji całego stada, ani zapobiegawczego zabijania okazów zdrowych i o nieznanym stanie zdrowia, które znajdowały się w tej samej zagrodzie co osobniki chore.

Przyjmując w odniesieniu do żubrów analogiczne rozwiązanie jak w przypadku zwierząt gospodarskich, w przypadku osobników z OHŻ w Smardzewicach zabicie osobników chorych jest uzasadnione w rozumieniu art. 56 ust. 4 pkt. 1 i 3 ustawy o ochronie przyrody, czyli wynika z potrzeby ochrony innych dziko występujących gatunków zwierząt oraz leży w interesie zdrowia i bezpieczeństwa powszechnego. Spełniony jest też warunek o braku rozwiązań alternatywnych, oraz nie jest to szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występującej populacji żubra.

Według oceny Państwowej Rady Ochrony Przyrody, w uzasadnieniu do wniosku oraz załączonej dokumentacji nie wykazano, dlaczego sposób postępowania z pozostałymi (zdrowymi) osobnikami przebywającymi w OHŻ Smardzewice powinien być bardziej restrykcyjny niż ten, wynikający z zasad określonych w cytowanym wyżej rozporządzeniu w sprawie zwalczania gruźlicy bydła.

Możliwie pilnie należy więc wyeliminować ze stada 6 osobników, u których stwierdzono gruźlicę w testach diagnostycznych. W związku z ryzykiem zarażenia kolejnych zwierząt przebywających na terenie Ośrodka, zezwolenie powinno obejmować okres 12 miesięcy i obejmować wszystkie osobniki z hodowli, z zastrzeżeniem niezwłocznej eliminacji tych (i tylko tych) okazów, u których w kolejnych badaniach diagnostycznych uzyska się pozytywny wynik w kierunku gruźlicy. Należy także podjąć działania mające na celu ochronę innych żubrów z ośrodków hodowli zamkniętej i populacji dziko żyjących (ograniczenie przemieszczania żubrów między ośrodkami i populacjami oraz badania diagnostyczne).

W odniesieniu do okazów gatunków objętych ochroną ścisłą, których populacja jest z trudem odtwarzana, nie należy zbyt pochopnie szafować zezwoleniami na ich zabijanie. Nie wykazano jednoznacznie, że prewencyjna eliminacja osobników, u których nie stwierdzono choroby, w przypadku których ze względu na przebywanie w warunkach zamkniętych można zapewnić ich izolację od innych zwierząt i stad, spełniała określony w art. 56 ustawy o ochronie przyrody warunek braku rozwiązań alternatywnych. Z pewnością eliminacja tych okazów nie jest zadaniem tak pilnym, jak w przypadku okazów zakażonych gruźlicą. Jeśli więc wnioskodawca podtrzymuje swój wniosek w odniesieniu do tych okazów, może uzupełnić uzasadnienie. Sprawa ta może być wówczas ponownie rozpatrzona, w trybie mniej pilnym, umożliwiającym dogłębną analizę wszystkich argumentów i ewentualne dodatkowe konsultacje.

Jednocześnie PROP zaznacza, że grupy żubrów przetrzymywane w hodowlach, w szczególności te, wśród których stwierdzono przypadki gruźlicy, mogą potencjalnie stanowić cenny poligon do testowania rozwijanych w odniesieniu do innych grup zwierząt i ludzi metod szczepienia uodparniającego, np. opartego o Bacillus

Calmette-Guérin (np. szczepionki VPM1002).¹ Może to być szczególnie ważne w związku z coraz liczniejszym stwierdzaniem zakażenia *Mycobacterium bovis* także żubrów z populacji wolno żyjących. Dlatego Rada rekomenduje rozważnie możliwości podjęcia starań w celu zabezpieczenia środków i przeprowadzenia takich badań. Do możliwości takiej, jako potencjalnej alternatywy, wnioskodawca powinien się odnieść w ewentualnym uzupełnieniu wniosku.

dr Andrzej Kepel
przewodniczący PROP

Do wiadomości:

- Dyrektor Kampinoskiego Parku Narodowego
- a/a

¹ Patrz np. Projekt „TB-STEP - zwalczanie zarazków gruźlicy bydłowej”, finansowany ze środków Unii Europejskiej.